

Handläggare

Linda Strimer

Telefon: 08-508 36 298

Till

Äldrenämnden

Den 26 september 2023

Svar på remiss av EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 2023/837

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar att anta förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen angående EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna samt överlämna det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

EU arbetar för att skapa både trygghet och rättvisa för medborgarna samt att de grundläggande rättigheterna ska säkerställas. Enligt EU-kommissionens förslag framgår det bland annat att den äldre befolkningen ökar och därmed också de åldersrelaterade sjukdomarna. Förslaget ska innebära att dessa individer får ett bättre skydd oavsett vilket EU-land de befinner sig i.

Förordningen och rådsbeslutet innehåller också en paketslösning där det föreslås att länder ska ansluta sig till 2000 års Haagkonvention, vilket skulle kunna innebära att förordningen och rådsbeslutet även skulle gälla vissa länder utanför EU.

Äldreförvaltningen anser att det är bra om äldre utsatta personer kan få både en bättre, säkrare samt tryggare tillvaro. Äldreförvaltningen är positiv till förslaget om att exempelvis god man ska kunna utföra vissa uppdrag även i andra länder. Det är däremot omöjligt för äldreförvaltningen att se vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag i sin helhet skulle kunna komma att innebära för äldrenämnden rörande bland annat resurser för personal samt eventuella kostnader för att kunna uppfylla kraven i förordningen.

Då äldreförvaltningen har svårt att kunna förutse vilka konsekvenser som förordningen och rådsbeslutet sammantaget skulle kunna få för äldrenämnden kan varken en rekommendation för att vara positiv eller negativ till förslaget i sin helhet lämnas.

Äldreförvaltningen anser sig heller inte vara rätt förvaltning för att kunna ta ställning till om Sverige bör ansluta sig till 2000 års Haagkonvention eller inte.

Bakgrund

EU-kommissionen har utarbetat ett förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna.

Äldrenämnden har fått förslaget för yttrande från kommunstyrelsen. Andra remissinstanser i Stockholms stad är stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd samt Järva stadsdelsnämnd.

Ärendet

EU strävar efter att skapa, bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs.

Enligt förslaget framgår det att antalet vuxna i EU som på grund av nedsatt eller bristande personlig förmåga som inte är i stånd att försvara sina intressen ständigt ökar. Detta beror bland annat på en åldrande befolkning och de åldersrelaterade sjukdomar som följer därav. Vuxna kan bland annat behöva förvalta sina tillgångar eller fastigheter i ett annat land, få akut eller planerad sjukvård utomlands eller flytta till ett annat land. Berörda personer kan, beroende på den nationella lagstiftningen i den medlemsstat där de är bosatta, omfattas av en skyddsåtgärd som beslutats av en domstol eller en administrativ myndighet, eller få hjälp av en tredje part som de i förväg har utsett (genom företrädarbefogenheter) att ta tillvara deras intressen.

I dessa gränsöverskridande situationerna ställs ofta vuxna inför både komplexa och motstridiga uppgifter. I vissa fall erkänns inte det skydd som de omfattas av och de befogenheter som getts deras företrädare, vare sig av utländska domstolar eller av icke-rättsliga aktörer såsom banker, sjukvårdspersonal eller fastighetsmäklare.

Förslaget syftar till att skydda vuxnas grundläggande rättigheter, effektivisera och påskynda gränsöverskridande förfaranden när det gäller skydd för vuxna och stärka rättssäkerheten och förutsägbarheten i gränsöverskridande förbindelser. Förslaget harmoniserar därför medlemsstaternas regler om internationell behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av skyddsåtgärder och godkännande av officiella handlingar. Förslaget ska inte inkräkta på exempelvis nationella regler för stöd till vuxna med nedsatt funktionsförmåga utan är endast tillämplig på

behörighetskonflikter, lagkonflikter eller erkännande av utländska åtgärder eller handlingar i gränsöverskridande situationer.

Inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt antogs konventionen av den 13 januari 2000 om internationellt skydd för vuxna (2000 års Haagkonvention), som omfattar några av dessa svårigheter. Konventionen innehåller en omfattande uppsättning regler om internationell behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av skyddsåtgärder samt bestämmelser om företrädarbefogenheter. Den innehåller också mekanismer för samarbete mellan myndigheter och centralmyndigheter i de länder som har ratificerat konventionen.

Konventionen anses allmänt vara ett effektivt och flexibelt instrument för internationell privaträtt som är ändamålsenligt på global nivå. För närvarande är däremot endast tolv EU-medlemsstater parter i konventionen. EU eftersträvar sedan en längre tid tillbaka att alla medlemsstater ska ratificera och ansluta sig till 2000 års Haagkonvention. Sverige tillhör de medlemsstater som både behöver underteckna och ratificera konventionen för att bli part av den.

Förslaget till förordningen och rådsbeslutet ingår i ett paket som också innehåller ett förslag från kommissionen till ett rådsbeslut om bemyndigande för 14 medlemsstater som inte är fördragsslutande parter i konventionen att, i Europeiska unionens intresse, bli parter i 2000 års Haagkonvention.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom administrativa avdelningen. Samverkan med de fackliga organisationerna kommer att ske i förvaltningsgruppen den 20 september 2023. Kommunstyrelsens pensionärsråd kommer att ta del av ärendet den 19 september 2023 och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 21 september 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser generellt positivt på alla åtgärder som kan förväntas bidra till en ökad möjlighet för bland annat äldre personer att vistas inom EU utifrån målsättningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna säkerställs.

Äldreförvaltningen kan däremot inte ta ställning till förslaget i sin helhet men ser positivt på den del av förordningen som handlar om att ett annat EU-land ska kunna erkänna den god man och/eller

förvaltare som är förordnad i exempelvis Sverige samt även att Sverige enligt förslaget vid behov även ska kunna förordna en god man eller förvaltare för en person som exempelvis bor i ett annat EU-land. Denna reglering förväntas bidra till att enskildas möjligheter till skydd ökar.

Det är däremot svårt för äldreförvaltningen att kunna förutse vilka konsekvenser som förordningen och rådsbeslutet skulle innebära för äldrenämnden. Det upplevs som att förslaget har högt ställda ambitioner men att det är svårt att förutse vilka konsekvenser som förordningens och rådsbeslutets förslag skulle kunna komma att innebära i praktiken. Det skulle antagligen krävas särskilda kunskaper både vad gäller beslutsfattande och verkställighet av en insats. Även om det är beställande land som ska stå för kostnaderna vad gäller verkställighet så kommer det antagligen krävas resurser från landet där beslutet ska verkställas. Beviljade insatser ska sedan också kunna följas upp vilket kan bli en svårighet vid gränsöverskridande verksamhet.

Det är också svårt för äldreförvaltningen att förutse eventuella kostnader för detta förslag. Det framgår att medlemsstaterna kan ådra sig engångskostnader för att anpassa sig till förordningen, i synnerhet kostnader för att inrätta centralmyndigheter eller utbilda domare och andra behöriga myndigheter i de nya bestämmelserna. Men även andra kostnader kan uppstå som exempelvis för fortbildning av myndigheterna eller övervakning av tillämpningen av förordningen.

Det är också tänkvärt att uppgifter som skulle komma att registreras kring enskilda kommer att innehålla personuppgifter. Då det också handlar om äldre som behöver hjälp kommer uppgifterna om än kanske i mindre utsträckning även omfatta någon form av hälsoinformation. Uppgifterna kommer också vara tillgängliga utanför Sverige. Det är därmed viktigt att säkerställa säkerheten kring en sådan behandling så att den uppfyller de lagkrav som finns.

Patric Rylander
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Bilagor

Remiss av EU-kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna